

Інститут практичної культурології та арт-менеджменту
Кафедра культурології та інформаційних комунікацій

Назва дисципліни: Масова та елітарна культура
Викладач: канд. філ. наук, доц. Русаков Сергій Сергійович
Академічна група БКР-31-6
Курс IV

Форма навчання: дистанційна (лекції/семінари) з 12.03.2020 –22.05.2020р.

Студентам відкрито доступ на авторські відео з лекціями через Google Drive. Пропонується опрацювати наступні теми:

1. Історичні передумови виникнення феномену масової культури
2. Напрями вивчення феномену масової культури
3. Масова культура в контексті нової світоглядної парадигми
4. Практичний вимір масової культури

Після опрацювання відео слід пройти тестування і надіслати викладачеві на електронну пошту:

ТЕСТ

1. В якому столітті починається індустріалізація і урбанізація, які сприяли оформленню масової культури в її сучасному розумінні?
  - a) XIX століття
  - b) Відродження
  - c) Новий Час
  - d) XX століття
2. В якому столітті оформлюються концепції фордизму і консюмеризму?
  - a) XX ст.
  - b) XVIII ст.
  - c) XIX ст.
  - d) XXI ст.
3. Коли відбувається диференціація культурних навичок?
  - a) Первісні часи
  - b) Античність
  - c) Середньовіччя
  - d) XIX ст.
4. Яка назва низькопробної вульгарної літератури про пригоди відомих детективів?
  - a) Пінкертонщина
  - b) «Бульдожні війни»
  - c) Бульварна преса
5. Хто передбачив ситуацію боротьби за увагу аудиторії через зростання інформаційних потоків і сформулював її як «дефіцит уваги»?
  - a) Р. Ленем
  - b) Е.Тоффлер
  - c) Д. Галлін і П. Манчіні
  - d) П. Лауфер
6. Де вперше з'явився термін «серіал»?

- a) Радіо
- b) Телебачення
- c) Кіно

7. Який період телесеріалів вирізняється детальним опрацюванням характеру головних героїв і деталей сюжету, якісною літературною основою?

- a) Третя хвиля
- b) Перша хвиля
- c) Друга хвиля

8. Який телесеріал початку 90-х рр. вирізняється авторським режисерським підходом?

- a) Twin Peaks
- b) Beverly Hills, 90210
- c) Friends
- d) Melrose Place

9. Який науковий напрям негативно оцінює масову культуру, інтерпретуючи її як граничне вираження духовної несвободи і соціальний механізм відчуження й пригноблення особистості?

- a) Франкфуртська школа
- b) Британський Центр сучасних культурних досліджень
- c) Американська школа

10. Який науковий напрям адаптує елітарну і масову культури в єдину середню культуру і характеризує популярну культуру як інтегративний феномен, що реалізує себе у просторі повсякденності?

- a) Американська школа
- b) Франкфуртська школа
- c) Британський Центр сучасних культурних досліджень

11. Представники якого наукового напрямку вважають, що культурний продукт є таким самим товаром як машини або взуття?

- a) Франкфуртська школа
- b) Британський Центр сучасних культурних досліджень
- c) Американська школа

ПЕРЕЛІК СЕМІНАРСЬКИХ ТЕМ

ТЕМА: ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ФЕНОМЕНУ МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ

1. Видовищність як історична передумова масової культури
2. Карнавал як історична передумова масової культури
3. Визначення масової культури
4. Екранна культура і її роль для масової культури (кінематограф, телебачення)
5. Роль ЗМІ в становленні масової культури

Рекомендована література для підготовки:

Саєнкова Л.П. Массовая культура: эволюция зрелищных форм / Л.П.

Саєнкова. – Минск: Электрон. кн. БГУ, 2004

(Всі розділи, крім «1.3. Кич как первоначальная форма культуры» і «2.2.

Теории массовой культуры»)

ТЕМА: КРИТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ФЕНОМЕНУ МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ

1. Фордизм як соціально-економічний напрям і його вплив на культуру.
2. Масова культура як комерційна культура (консюмеристська модель культури)
3. Культура і споживацтво
4. Феномен культуріндустрії
5. Франкфуртська школа: ідеї, представники, сучасний стан

Рекомендована література:

1. Форд Г. Мое життя, мої досягнення / Г. Форд. – К. : Наш формат, 2015. – 384 с.
Електронне джерело: <http://lifeinbooks.net/chitat-online/moya-zhizn-moi-dostizheniya-genri-ford/>
2. Энценсбергер Х.М. Строительный материал для теории медиа / Х.М.Энценсбергер // Логос. - № 2. – 2015. – С. 142-161.
Електронне джерело: http://www.intelros.ru/pdf/logos/2015_02/104_9.pdf
3. Сторі Дж. Теорія культури та масова культура / Дж. Сторі. - Харків, 2005. – С. 141-156.
4. Маркузе Г. Одновимірна людина. Дослідження ідеології розвинутого індустріального суспільства (глави з книги) / пер. В.Курганський. // Сучасна зарубіжна соціальна філософія: Хрестоматія. — Київ: «Либідь», 1996. — Стор. 87-134
Електронне джерело: <https://vpered.wordpress.com/2010/09/16/marcuse-one-dimensional-man/>
5. Ильин А.Н. Культура общества массового потребления: критическое осмысление / А.Н. Ильин. – Изд. ОмГПУ 2014.
Електронне джерело: <https://unixone.ru/?p=1270>

ТЕМА: БРИТАНСЬКА ШКОЛА

1. Популярна культура як традиційна культура в інноваційному її зламі..
2. Популярна культура як контркультура ХХ століття.
3. Проблема репрезентації і активність читача.
4. Репрезентація героїв в текстах масової культури.

Представники, обов'язкова література:

1. Журнал «Логос» (№1 2012). Електронне джерело: <http://www.intelros.ru/readroom/logos/y1-2012/>
  - Куренной В. Исследовательская и политическая программа культурных исследований
  - Джонсон Р. Что же такое культурные исследования?
  - Уильямс Р. Базис и надстройка в марксистской теории культуры
  - Холл Ст. Культурные исследования: две парадигмы
2. Сторі Дж. Теорія культури та масова культура / Дж. Сторі. - Харків, 2005, - 360 с.
3. Thompson E. P. The Making of the English Working Class. – 2nd edition with new postscript, Harmondsworth: Penguin, 1968

4. Hoggart R. The Uses of Literacy: Aspects of Working Class Life. – London: Chatto and Windus, 1957.
5. Williams R. Culture and society. – London, Chatto and Windus, 1958
6. Hall Stuart "Cultural Studies: two paradigms". Media, Culture and Society. vol.2, pp.57–72, 1980.
7. Fiske J. Understanding Popular Culture London: Routledge, 1989

Темі для дискусії

1. Дослідження культурного споживання в рамках культурологічного аналізу.
2. Виникнення «нових сенсів» в процесі споживання культурних артефактів.
3. Популярна культура як «живий досвід» народу.

ТЕМА: МАСОВА КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ ПОСТМОДЕРНІЗМУ

1. Постмодерні умови і масова культура.
2. Масова культура крізь погляд філософів.
3. Постмодерна музика і телебачення.
4. Телебачення і мильні опери .
5. Філософія реклами.
6. Міф і реклама.

Рекомендована література:

1. Притчин А.Н., Теременко Б.С. Миф и реклама // Общественные науки и Общественные науки и современность , 2002. № 3 С.149-163.
2. Меднікова, Г. С. «Масова культура» в ореолі постмодерну і її адаптивно-компенсаторна функція / Г.С. Меднікова // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 7. Культурологія. Релігієзнавство. Філософія : До 170-річного ювілею / М-во освіти і науки України, НПУ ім. М.П. Драгоманова. - Київ : НПУ, 2005. - Вип. 4 (17). - С. 104-112.
3. Нариси української популярної культури / За ред. О. Гриценка. – К.: УЦКД, 1998. – 760 с. (Розділ «Мильні опери», «Телебачення»)
4. Сторі Дж. Теорія культури та масова культура / Дж. Сторі. - Харків, 2005. - С. 237-276с. (Розділ 7 «Постмодернізм»)
5. Суворов Н. Элитарная и массовая культуры в атмосфере постмодернизма [Електронний ресурс]. – Режим доступа: www.novsu.ru/file/987016.
6. Ученова В.В. Философия рекламы: Учеб. пособие. – М.: Гелла-принт, 2003. – 208 с.
7. Штейман М. Взаимодействие рекламы и литературы [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://postnauka.ru/video/14297>

ТЕМА: ТЕЛЕСЕРІАЛИ ЯК НОВА ФОРМА СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ

Обов'язково:

1. Куренной В. Теория «большого сериального взрыва» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://postnauka.ru/lectures/30269>
2. Кушнарёва И. Как нас приучили к сериалам / И. Кушнарёва // Логос. – №3. – 2013. – С. 9-20.
3. Рапопорт Е. Логика сериала / Е. Рапопорт // Логос. – №3. – 2013. – С. 21-36.

Рекомендована література:

4. Борцмейер Г. Круиз по сериалам / Габриэль Бормейер // Логос. - № 5. – 2014. – С. 193-212.
5. Павлов А. Телемертвецы: возникновение сериалов про зомби / А. Павлов // Логос. – №3. – 2013. – С С. 139-154.
6. Джеймисон Ф. Реализм и утопия в сериале «Прослушка» / Ф.Джеймисон // Логос. – №3. – 2013. – С. 37-54.
7. Мартынов К. Достоевский едет в Альбукерке Уолтер Уайт и конец американского супергероя / К. Мартынов // Логос. – №3. – 2013. – С.84-97.
8. Михеева Л. Реификация романтической любви и новые паттерны интимности в современном ситкоме («Как я встретил вашу маму») супергероя / К. Мартынов // Логос. – №3. – 2013. – С.98-117.
9. Хитров А. «Безумцы» и условность социальных норм / А.Хитров // Логос. – №3. – 2013. – С. 118-138.

ТЕМА: ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ ТВОРІВ ПОПУЛЯРНОЇ КУЛЬТУРИ

Рекомендована література:

1. Возвращаясь к источнику: Философия и Матрица [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.youtube.com/watch?v=OBxX2x3zOW8>
2. Джейкоби Г., МакМахон Дж., Голдблатт Д. Хаус и философия: Все врут! Юнайтед Пресс, 2010. – 244 с.
3. Кац Э., Бронсон Э. «Властелин колец» как философия / Э. Кац Бронсон, Э.Бронсон / пер. с англ. Баркова А. / Серия: Масскультура. Издательство: У-Фактория. 2005. – 305 с.
4. «Киногид извращенца» («The pervert's guide to cinema», реж. Софи Файнс, 2007)
5. Куренной В. Философия фильма: упражнения в анализе – М.: Новое литературное обозрение, 2009. – 232 с.
6. «Матрица» как философия / пер. О.Турухиной. / Серия: Масскультура. Издательство: У-Фактория. 2007. – 384 с.
7. Павлов А. «Южный парк», мультипликационные войны и современная политическая философия / А. Павлов. – Логос. – № 2(86), 2012. – С. 160-177.

8. «Симпсоны» как философия: Эссе / Пер. с англ. М. Леоновича. — Екатеринбург: У-Фактория, 2005. — 432 с.
9. Уайнсток Д.Э. «Это уже было в „Симпсонах“!»: «Южный Парк» как дифференциальный знак / Д.Э.Уайнсток. — Логос. — № 2(86), 2012. — С. 195-214.
10. Хиз Д., Поттер Э. Бунт на продажу. Как контркультура создает новую культуру потребления. — М.: Добрая книга, 2007. — 456 с.